

TARIK ZAFER TUNAYA

Selin KARAGÜNDOSTU
Stj. Avukat

Ülkemiz sorunları içinde yıllardır çözüme kavuşturulamayan sorunlardan birisi de hukuk reformu. Ve bu reformun en önemli ve hassas noktası anayasa değişikliği. Her geçen gün büyüyen hukuksal ve siyasal sorunların çözümü köklü bir anayasa değişikliğinden geçiyor. Böylesine önemli bir konu hukuk gündemini meşgul ederken Türk Anayasa Hukuku'na büyük katkılar sağlamış Prof. Dr. Tarık Zafer Tunaya'yı biraz olsun tanımaya çalışmak bizlere büyük artılar katacaktır.

Tarık Zafer Tunaya 1916 yılının Şubat ayında İstanbul'da doğdu. Galatasaray ve Saint Benoit liselerinde okudu. 1940'da İstanbul Hukuk Fakültesi'nden mezun oldu

ve 1942 yılında Esas Teşkilat Hukuku kürsüsünde asistanlığa başladı. "Müessese Teorisinde Fikir Unsuru ve Bazı Hususiyetleri" konulu teziyle doktor, "Amme Hukukumuz Bakımından İkinci Meşrutiyet'in Fikir Cereyanları" çalışmasıyla doçent oldu. 1959'da Anayasa Hukuku Profesörlüğüne yükseldi. İktisat Fakültesi ve Gazetecilik Enstitüsünde de ayrıca dersler verdi.

Tarık Zafer Tunaya, 1952'ye kadar yalnızca akademik çevrelerin tanımış olduğu bir isimdi. "Siyasi Partiler"i yayımlanınca, entelektüel kamuoyunda birdenbire herkesin dikkatini üzerinde topladı. Kitabı da artık bu alanın ilk başvuru kaynağı olmuştu. Tunaya asıl ününü 28 Mayıs 1960 günü ihlal

edilemeyecek bir anayasa hazırlayacak İlim Heyeti'nde görevlendirilmesiyle kazandı. Ancak daha 3 ay bile geçmeden komisyonda anlaşmazlık çıktı ve Milli Birlik Komitesiince komisyondan çıkartıldı.¹ 1963-1965 yılları arasında Devrim Ocakları başkanlığı yaptı. 1968 de İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dekanlığı'na seçildi. İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'nin kurulması çalışmalarını başlatan Tunaya, bir süre bu fakültenin kurucu dekanlığını da yaptı.²

Ekim 1960'da Milli Birlik Komitesi tarihe "147'ler olayı" olarak geçecek, 147 öğretim üyesini üniversitelerinden ihraç kararı aldı. İhraç edilenler arasında Tunaya da vardı. Bu dönemde Tarık Zafer Tunaya'yla beraber Tunaya'nın "bilgin hukukçu" olarak adlandırdığı Ord. Prof. Dr. Ali Fuat Başgil, Haldun Taner, Mina Urgan ve Sabahattin Eyüboğlu gibi Türkiye tarihinde önemli yere sahip birçok akademisyen de görevlerinden ihraç edilmişlerdi.

1962 senesinde çıkartılan bir kanunla öğretim üyelerine görevlerine dönüş imkânı sağlandı. Ancak kürsüsünden alkışladığı komite tarafından atılması Tunaya Hoca'nın en büyük hayal kırıklıklarından biriydi. Sigaraya başladı. Prof. Dr. Erdoğan Teziç'in deyişiyle "kibrit kullanmıyordu". Çünkü sigarasını hiç söndürmüyordu. Kürsüsüne dönüp de ilk dersine girdiğinde "nerede kalmıştk?" diye sordu, işin evveliyatını bilmeyen bir öğrenci "hocam ilk kez geliyorsunuz" deyivermez mi?³

Tarık Zafer Tunaya'nın o günlerde söylemiş oldukları, ülkenin sorunlarına dair yapmış olduğu konuşmalar bugün hala bize yol gösterecek türden. O günün gözleriyle 60 yıl sonrasının sorunlarının çözümleri satır aralarında saklı.

Bir anayasa profesörü olmanın bilinci ve sorumluluğu içinde Türkiye'nin siyasal tarihine eğilmiş, kültür ve uygarlık sorunu üzerinde durmuştur. Din sömürsünden yakınmış, Atatürk ilkelerinden ödün veren siyasal iktidarları eleştiri yağmuruna tutmuştur. 1950'lerde "İslam dininin devletin resmi dini" olması gereğinden söz eden milletvekillerine gerekli yanıtları vermiştir. Laikliğin bütün saldırılara karşı yıkılmayan bir devrim ilkesi olduğunu ve devrim ilkelerinin Türkiye'nin kuruluş ve kurtuluş yolu olduğunu da her zaman vurgulamıştır. Din propagandasına hemen hemen bütün siyasal iktidarların iltifat ettiklerinden yakınan Tunaya, çoğu yazılarında "oy toplamak için dini sömürme politikasının revaçta olduğu bir ülkede, laikliğin devrimci bir anlam kazanacağını" vurgulamıştır.⁴

Biz hukukçular için gündemin en önemli noktalarından biri anayasa değişikliği, değişikliği getirecekleri-götürecekleri, yapılış amacı ve değişikliklerin yapılış şekli. 1982

4 Özturanlı İskender, Büyük Hukukçular, Toplumsal Dönüşüm Yayınları, Haziran 2004, s 64-65.

1 Av. Galip Doğan, Prof.Dr.Tarık Zafer Tunaya, Terazi Hukuk Dergisi, sayı 44 Nisan 2010, s 177.
2 Özturanlı İskender, Büyük Hukukçular, Toplumsal Dönüşüm Yayınları, Haziran 2004, s 59.
3 Av. Galip Doğan, Prof.Dr.Tarık Zafer Tunaya, Terazi Hukuk Dergisi, sayı 44 Nisan 2010, s 177.

Anayasası bugüne kadar yüzeysel değişikliklerle ayakta tutulmaya çalışılmıştır. Ama kesin bir gerçek var ki artık hem siyasal alandaki sorunların çözümleri hem de yargımızda gün geçtikçe büyüyen sorunların önünün alınması için mutlaka bir anayasa değişikliği gereklidir.

Türk hukukuna büyük katkıları olmuş Tunaya yıllar öncesinden anayasa değişiklikleri ile ilgili düşüncelerini bugün bize rehber olacak şekilde dile getirmiştir. Vurguladığı en önemli noktalardan birisi anayasa hukukunun edebiyat olmadığı gerçeğidir. Hukukun bel kemiği olan anayasaların zaten bu mantıkla yapılması veya yapılmasının düşünülmesi hukuksuzluğun başlangıcı olacaktır. Nasıl ki bir ülkede anayasa değişikliği yapılırken söz konusu değişikliklerin bir grubun tekelinden çıkması büyük bir hataysa, anayasaya edebiyat gözüyle bakıp Anaysayı öyle yorumlamak da bir o kadar yanlış olacaktır.

Anayasanın gereksiz yere 1971 ve 1973 yıllarında geriye doğru değiştirilmesi üzerine de yazdıkları Türkiye'nin anayasa ile ilgili sorunlarının çözümünde yol gösterici olacak niteliktedir ancak dikkate alınmış olduğu söylenemez. Bugüne kadar anayasamızda hep maddesel değişiklikler yoluna gidilmiş ve bu konudaki sorunlara hiçbir zaman tam anlamıyla çözüm bulunamamış-

tir. Tunaya meselenin anayasa maddelerini değiştirmekle çözümlenecek kadar basit olmadığını, bu reçete ile bu hastalığa çözüm bulunamayacağını dile getirmiştir.⁵ Sayın Tunaya'nın bu söylediklerinin üzerinden yaklaşık kırk yıl geçmiştir. Bu kırk yıllık süreçte baktığımız zaman hastalığın tedavisi belli olmasına rağmen elimizdeki reçeteye hastalığa çare bulmamız mümkün olmamıştır. Bugün gelinen nokta zaten ortada.

Tarık Zafer Tunaya Fransız Hükümeti tarafından Legion d'Honneur nişanı ile ödüllendirilmiştir. Balıkesir Barosu'nun Cumhuriyet'in 60. yılında verdiği 'Anıtlaşmış On Hukukçu'dan biri seçilen yazar, Türkiye'de Siyasal Partiler adlı eserinin 3. cildiyle 1989 yılı Sedat Simavi Siyasal Bilimler Ödülü'nü almıştır. Tarık Zafer Tunaya 29 Ocak 1991'de hayata veda etmiştir.

Bizler Sayın Tunaya'yı tanıyıp kendisinin Çarşamba sohbetlerine katılarak tarihin ilginç yönlerini ondan dinleyebilecek kadar şanslı olmadık ancak bugün 10'un üzerinde basılı eserini okuyup hukuk ve siyaset geçmişimize daha farklı bir pencereden bakabilir hem de gelecek için önümüze yeni pencereler açabiliriz.

5 Özturanlı İskender, Büyük Hukukçular, Toplumsal Dönüşüm Yayınları, Haziran 2004, s 65

* Av.H.Argun Bozkurt, Hukukun Öyküsü, Ankara Barosu Yayınları, 2006, s 201.

